

Examining the Impact of Belief-Oriented Variables on Jihadi Management Based on the Experiences of Islamic Revolutionary Guard Corps Commanders During the Sacred Defense: A Structural Equation Modeling Approach

Firooz Almasifar

PhD Candidate, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Naser Pour Sadegh

Faculty Member, Supreme National Defense University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

Masoud Haghighi

Faculty Member, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran.

Abstract

This study aims to examine the impact of belief-oriented variables on Jihadi management based on the experiences of Islamic Revolutionary Guard Corps commanders during the Sacred Defense, using a structural equation modeling approach. The research is developmental-applied in purpose and employs a mixed-methods approach with descriptive-analytical data collection. The statistical population consisted of commanders and experts from the Sacred Defense period. Purposeful non-random sampling was employed until theoretical saturation was reached. In the qualitative phase, in-depth semi-structured interviews were conducted with 20 experts, while in the quantitative phase, 102 participants were surveyed. Data collection tools included library research and interviews. Based on the interview results and theoretical foundations, dimensions, components, and indicators were identified and the final researcher-developed questionnaire was validated through the calculation of the Content Validity Ratio (CVR) and Cronbach's alpha coefficient (0.922). Structural equation modeling (SEM) using AMOS version 24 was applied to analyze the quantitative data and examine relationships between variables. The findings indicate that loyalty to the Supreme Leader has the most significant and meaningful relationships with other variables, and that God-centeredness plays a pivotal role in shaping such loyalty. The ratio of CMIN to degrees of freedom (DF) for the proposed model was 1.625, which is below the threshold of 5, indicating good model fit.

Keywords: belief-oriented variables, Sacred Defense, Jihadi management, structural equation modeling

بررسی تأثیر متغیرهای بُعد اعتقادی بر مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان سپاه در دوران دفاع مقدس از طریق مدل یابی معادلات ساختاری

فیروز الماسی‌فر

دانشجوی دکتری واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

ناصر پورصادق

عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

مسعود حقیقی

عضو هیئت علمی واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

چکیده

این پژوهش با هدف ارائه مقاله بررسی تأثیر متغیرهای بُعد اعتقادی بر مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان سپاه در دوران دفاع مقدس از طریق مدل یابی معادلات ساختاری است. این پژوهش از نظر هدف توسعه‌ای- کاربردی بوده و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی- تحلیلی و از نظر روش اجرای تحقیق آمیخته است. جامعه آماری شامل فرماندهان و خبرگان دفاع مقدس بودند. روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری است. حجم نمونه در روش کیفی مصاحبه با خبرگان ۲۰ نفر و در روش پایشی ۱۰۲ نفر است. ابزار گردآوری اطلاعات بررسی کتابخانه‌ای و مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته بود که بر اساس نتایج مصاحبه و مطالعات مبانی نظری، با کمک نرم افزار MAXQDA نسخه ۲۴، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها تنظیم شد و براین اساس پرسش‌نامه نهایی محقق ساخته تهیه گردید که اعتبار سنجی آن از طریق محاسبه ضریب لاوشه CVR و محاسبه آلفای کرون باخ با ضریب ۰/۹۲۲ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل یافته‌های کمی و ارتباط میان متغیرها از مدل یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار AMOS نسخه ۲۴ و از تحلیل نتایج SEM استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان دادند که ولایت مداری با بیشترین متغیرها دارای رابطه معنادار و قوی است، به نظر می‌رسد خدامحوری نقش مهمی در شکل‌دهی به ولایت مداری دارد. نسبت CMIN به درجه آزادی (DF) برای مدل ترسیم شده ۱/۶۲۵ است، به‌طورکلی، مقدار کمتر از ۵ نشان‌دهنده برازش خوب مدل است.

کلیدواژه‌ها: بُعد اعتقادی، دفاع مقدس، جهاد، مدل یابی معادلات ساختاری، مدیریت جهادی

مقدمه

مدیریت جهادی مفهومی نوظهور است که با کمک منابع اسلامی از جمله قرآن و نهج البلاغه و سیره ائمه اطهار^(س) می‌توان از آن مفهومی ایجاد کرد و در قالب یک الگوی اسلامی ارائه داد. مدیریت در جوامع اسلامی به‌ویژه در ایران اسلامی زمانی می‌تواند جواب‌گوی مسائل و مشکلات جامعه باشد که منبعث از قوانین و ارزش‌های اسلامی باشد و از سنت الهی پیروی نماید (ترابی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲).

رهبر معظم انقلاب موضوع مدیریت جهادی را به‌عنوان راهکاری اثربخش برای تحقق اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران مطرح و بر آن تأکید ویژه نمودند به‌گونه‌ای که سال ۱۳۹۳ را سال اقتصاد و فرهنگ با عزم ملی و مدیریت جهادی نام‌گذاری نمودند و راهکار برون‌رفت از مشکلات کشور را لزوم توجه به مدیریت جهادی اعلام فرمودند. از همین رو برای دستیابی به چنین مدیریتی ابتدا باید، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مدیریت جهادی تجربه‌شده در دوران دفاع مقدس را شناخت و با به‌کار بستن آن در سطح مدیران در سازمان‌های نظامی و غیرنظامی بتوان به اهداف سازمان‌ها دست یافت.

در آن برهه زمانی که ایران اسلامی دچار مشکلات عدیده‌ای در همه ابعاد بود، توطئه جنگ تحمیلی علیه ایران رقم خورد، این توطئه نیز با جان‌فشانی و ایثار غیور مردان و زنان ایران خنثی شد، علی‌رغم خسارات مادی که جنگ به دنبال داشت؛ اما توانست وحدت کلمه بیشتری بین آحاد ملت ایجاد کند و نوع مدیریت جهادی را در عمل به اجرا درآورد که امروزه جامعه ایران در صورت الگوگیری از آن مدیریت جهادی می‌تواند بر مشکلات فائق آید. امروزه که دشمنی استکبار جهانی در عرصه‌های مختلف افزایش پیدا کرده و از طرفی ایران اسلامی برای قوی‌تر شدن نیاز به پیشرفت در همه ابعاد به‌ویژه در علم و مدیریت جامعه دارد، استفاده از الگوهای شکل گرفته از مدیریت جهادی افزایش یافته است. از آنجاکه پژوهش‌های زیادی در موضوع مدیریت جهادی صورت گرفته است ولی هرکدام از زاویه خاص به موضوع نگاه کردند. بنابراین محقق در این پژوهش با رویکرد کمی درصدد پاسخ به این سؤال است که بررسی تأثیر متغیرهای بعد اعتقادی بر مدیریت جهادی مبتنی بر

تجربیات فرماندهان سپاه در دوران دفاع مقدس از طریق مدلیابی معادلات ساختاری چگونه است.

۱. اهمیت و ضرورت تحقیق

اهمیت بررسی مدیریت جهادی، لزوم توجه به مطالبه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است؛ ایشان در این رابطه فرمودند: «با حرکت عادی نمی‌شود پیش‌رفت، با حرکت عادی و احیاناً خواب‌آلوده و بی حساسیت نمی‌شود کارهای بزرگ را انجام داد، یک همت جهادی لازم است، تحرک جهادی و مدیریت جهادی برای انجام کارها لازم است، باید حرکتی که می‌شود، هم علمی باشد، هم پر قدرت باشد، هم با برنامه باشد و هم مجاهدانه باشد» (خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۲/۱۲/۲۰).

مدل‌سازی معادلات ساختاری مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان سپاه دوران دفاع مقدس، می‌تواند بر غنای علمی سایر پژوهش‌ها بیفزاید و ضمن توسعه دانش به‌عنوان یک مرجع قابل اتکا و سودمند در ادبیات این حوزه محسوب گردد. نگاه مقام معظم رهبری برای حل مشکلات کشور، ضرورت توجه به مدیریت جهادی را به‌عنوان راهکاری مؤثر می‌رساند. آشنایی و اجرایی کردن این سبک مدیریت می‌تواند در بالا بردن هم‌افزایی در توانمندی‌های فرماندهان و مدیران در نظام جمهوری اسلامی ایران را فراهم نماید.

عدم آشنایی و به اجرا درنیاموردن مدیریت جهادی، می‌تواند تداوم‌بخش مشکلات کشور باشد. مدیران با بی‌توجهی به این نوع مدیریت، امکان اینکه الگوهایی از مدیریت را در سازمان خود فراهم نمایند که دربرگیرنده چالش‌ها و آسیب‌های حوزه مدیریت باشد. تئوریزه نکردن این نوع مدیریت می‌تواند فرصت به‌کارگیری آن را از مدیران سلب نماید و در صورت به اجرا درنیامدن مدیریت جهادی و عدم تبیین آن، بعد از مدتی این نوع مدیریت، از ذهن‌ها خارج و فراموش خواهد شد.

۲. پیشینه تحقیق

در موضوع مدیریت جهادی، پژوهش‌های زیادی انجام گرفته است، بعد از نام‌گذاری سال ۱۳۹۳ به اقتصاد و فرهنگ، عزم ملی و مدیریت جهادی از سوی مقام معظم رهبری، تحقیقات زیادی در این زمینه انجام گرفت که هرکدام از زوایای مختلف به موضوع پرداخته‌اند که تعدادی از این پژوهش‌ها در زیر ارائه شده است.

فیروزآبادی، خدیجه (۱۴۰۳)، در پژوهشی تحت عنوان «مدیریت جهادی از منظر قرآن و نهج‌البلاغه»، در قالب مقاله نتیجه گرفت که کلیدواژه طاعه ملاک اصلی این تحقیق قرار گرفته، برخی مدیریت جهادی از منظر قرآن کریم از آیات و سیاق‌هایی که عبارت «لاتطع» در آن‌ها به کار رفته است، مورد بررسی قرار گرفته است. مدیران با داشتن روحیه انتقادپذیری و مسئولیت‌پذیری و در بستر آینده‌نگری واقع‌گرایی، شجاعت و عقلانیت، راهبردهایی همچون مشورت، امانت‌داری، صبر و استقامت و پرهیز از شتاب‌زدگی، اشاعه وحدت، مدیریت راهبردی علم و فناوری، مدیریت راهبردی منابع انسانی (مدیرپروری)، نگاه نظام‌مند (جامعیت و کل‌نگری)، روحیه همکاری مبتنی بر اعتماد متقابل، موقعیت‌شناسی و بهره‌گیری از فرصت‌ها، عدالت و خودارزیابی و بهبود مستمر را به کار گرفته و درنهایت مدیریت جهادی خواهند شد.

حیدر نژاد، علیرضا (۱۴۰۲)، پژوهشی تحت عنوان «مدیریت جهادی مبتنی بر عملکرد ستاد عملکرد ستاد پشتیبانی و امداد امام (کارکنان کمیته انقلاب اسلامی) در شهرهای جنگ‌زده» انجام داده است. این پژوهش به لحاظ هدف اکتشافی است و روش آن توصیفی-تحلیلی است. شیوه گردآوری داده‌ها نیز تحلیل و بررسی مصاحبه‌ها و منابع مکتوب، مقالات و اسناد موجود در ارتباط با مدیریت جهادی و سیره فرماندهان دفاع مقدس بوده است. با بررسی و تحلیل داده‌ها، مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر به دست آمد. سبک مدیریت جهادی ستاد پشتیبانی و امداد نجات در شهرهای جنگ‌زده با تأکید بر کمیته انقلاب اسلامی بر اساس سه شاخص ویژگی‌های شخصیتی ویژگی‌های مدیریتی و

ویژگی‌های رهبری ارائه می‌کند که با استفاده از آن، می‌توان گام مهمی در مسیر طراحی الگوهای بومی برای آینده برداشت.

سلطانی، حسن (۱۴۰۲)، در پژوهشی تحت عنوان «راهبردهای کارآمدتر شدن فرهنگ سازمانی مطلوب مبتنی بر شاخص‌های مدیریت جهادی»، در قالب یک مقاله با بررسی و تحلیل داده‌ها، مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر به دست آمد. سبک مدیریت جهادی ستاد پشتیبانی و امداد نجات در شهرهای جنگ‌زده با تأکید بر کمیته انقلاب اسلامی بر اساس سه شاخص ویژگی‌های شخصیتی ویژگی‌های مدیریتی و ویژگی‌های رهبری ارائه می‌کند که با استفاده از آن، می‌توان گام مهمی در مسیر طراحی الگوهای بومی برای آینده برداشت.

ترابی و همکاران (۱۴۰۰)، مقاله تحقیقاتی آنان تحت عنوان، «ارائه الگوی ویژگی‌های مدیریت جهادی در فرماندهان هشت سال دفاع مقدس» پژوهشی مبتنی بر بیانات حضرت امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در مجموع، از مطالعات انجام شده تعداد ۱۱۱ کد مفهومی (در قالب ۱۲۱ مفهوم)، ۳۳ مضمون فرعی و ۱۳ مضمون اصلی به دست آمد که مضامین اصلی سیزده‌گانه این پژوهش عبارتند از: ایثار، مجاهدت، خدامحوری، بصیرت، خلاقیت و نوآوری، روحیه خودباوری، ساده زیستی، روحیه خدمت‌گزاری، تکلیف‌گرایی، مدیریت و هدایت آگاهانه و دلسوزانه، کادرسازی، صداقت و عدالت.

وجه تمایز این مقاله با پیشینه‌ها این است که آن‌ها از زاویه خاص به موضوع نگاه کردند ولی در این تحقیق رویکرد با نگاه کلی بود و نوآوری این مقاله نوع کاربرد آن برای همه سطوح مدیریتی است و دستیابی به یک الگوی مدیریت جهادی بومی بود.

پورصادق، ناصر (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای تحت عنوان «شناسایی و تبیین فرهنگ سازمانی جهادی» به این یافته رسید که، پنج بُعد فرهنگی، اسلامی، انطباق با محیط، ساختاری، معنایی و انسانی در ۲۷ مؤلفه و ۱۳۳ شاخص شناسایی شد که پس از تأیید روایی و پایایی توسط خبرگان در طراحی پرسش‌نامه با طیف گزینه‌ای لیکرت به کار گرفته شد و در اختیار جامعه آزمون قرار گرفت. سپس نتیجه گرفت با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌توان نتیجه گرفت در مرکز تحقیقاتی مورد مطالعه، بُعد معنایی دارای کمترین و بُعد انطباق با محیط دارای

بیشترین اعتبار است و در پایان برای بهبود وضعیت سه نوع رویکرد و پیشنهادهای مبسوطی ارائه شد.

حجازی‌فر، سعید (۱۳۹۴)، در پژوهشی در قالب مقاله با عنوان «چیستی و مؤلفه‌های مدیریت جهادی و مدیریت اسلامی»، مؤلفه‌های مدیریت جهادی را برابر زیر برشمرد: برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری، ارتباطات، سازمان‌دهی، رهبری، نظام ارزشی، ارتباط با خود، ارتباط با سازمان، ارتباط با دیگران، ارتباط با نظام و انقلاب، ارتباط با کار، تصمیم‌گیری، کنترل، رشد و توانمندسازی، بسیج منابع و امکانات، خلاقیت و نوآوری.

۳. مبانی نظری تحقیق

دفاع مقدس: دفاع مقدس مفهومی بود که حضرت امام خمینی^(ره) در برهه جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ایران، اولین بار در ۲۲ بهمن سال ۱۳۶۲ مصادف با سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی بیان نمودند. از نظر لغوی دفاع مقدس یعنی پاک و پاکیزه، شایسته پرستش و احترام، دارای کیفیت آسمانی و بسیار با ارزش (نوروزی، ۱۳۸۵: ۳۴۴). مفهوم دفاع مقدس اصطلاحی بود که رزمندگان به جنگ نیابتی صدام بعثی که به تحریک استکبار جهانی علیه ایران در تاریخ ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ آغاز شد و به مدت حدود ۸ سال به طول انجامید اطلاق می‌شد. ریشه اصلی تحمیل این جنگ به ایران براندازی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران بود و بهانه‌های شروع جنگ نیز مناقشات مرزی ایران با عراق و همسایه‌های عرب بود؛ اما غیرت جانانه ملت قهرمان نه تنها توانست جلوی موفقیت آنان را بگیرد بلکه این حماسه بزرگ موجب تقویت روحیه خودباوری و اعتماد به اینکه «ما می‌توانیم» شد و پیامد آن خودکفایی در تأمین تجهیزات جنگی و بازدارندگی دشمن از تهاجم نظامی به ایران شد.

مدیریت جهادی: مدیریت جهادی غیر از مدیریت علمی نیست که بر اساس فرمول‌ها و قوانین مطرح در دانش مدیریت پایه‌ریزی شده است. مدیریت جهادی مقوله‌ای است همزاد انقلاب اسلامی که آثار مبارک آن در فرازهایی از دوران دفاع مقدس ظهور و بروز پیدا کرده است؛ فرایندی که از ویژگی‌های برجسته آن، ادای تکلیف و هم‌راستایی با اراده الهی در

جهت تشکیل، حفظ و تحکیم پایه‌های حکومتی برآمده از اسلام ناب محمدی بوده است. مدیریت جهادی، یادگاری است گرانسنگ از دوران دفاع و حماسه که در آن، تهیه و تجهیز سرمایه‌های انسانی و مادی و برنامه‌ریزی فعالیت‌ها و انجام اقدامات، همه در فضایی برگرفته از آموزه‌های اصیل دینی صورت گرفته است (عظیمی و حدائق، ۱۳۸۸). تعاریفی از مدیریت جهادی از صاحب‌نظران در جدول (۱) آمده است.

جدول ۱: تعاریف مدیریت جهادی

صاحب‌نظران	سال	تعریف مدیریت جهادی
مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)	۱۳۹۶	به‌کارگیری منابع مادی و انسانی با نگاه، احساس، روحیه و حرکت جهادی با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت بر مبنای نظام ارزشی اسلامی (مرادی، ۱۳۹۶).
مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)	۱۳۹۳	مدیریت جهادی مدیریتی است با عشق و ایمان به خدا، خستگی‌ناپذیر، با گام‌هایی بلند و دارای شتاب مدبرانه که با بصیرت و دشمن‌شناسی خود از موانع پیش‌رو یکی پس از دیگری می‌گذرد و به‌سوی ایجاد تمدن اسلامی به‌پیش می‌رود.
ترابی و همکاران	۱۳۹۵	مدیریت جهادی فراگردی است خلاقانه و هدفمند، برگرفته از مبانی و اصول و مبتنی بر ارزش‌ها، با محوریت انسان کمال‌گرا که در فرایندی متشکل از عناصر ساختار، رفتار و زمینه، موجب پدیدار شدن پیامدهایی از جمله شکوفایی فرد و جامعه، تحقق آرمان‌ها مبتنی بر واقعیت و گذر از موانع و مشکلات در سه بخش فرد، سازمان و جامعه می‌گردد (ترابی و همکاران، ۱۳۹۵).
هدایت نژاد و همکاران	۱۳۹۲	مدیریت جهادی برخاسته از مبانی اسلامی و زاینده تجربیات ارزشمند مدیران از صدر اسلام تاکنون است. بعد از انقلاب اسلامی ایران، این سبک مدیریتی پرورش یافت و با اخذ تجربیات نخبگان و خبرگان، انسجام علمی پیدا کرد (هدایت نژاد و همکاران، ۱۳۹۲).

جدول ۲: ویژگی‌های مدیریت جهادی از منظر امامین انقلاب

ایمان و تقوا	توکل به خدا
قانون‌گرایی	خودباوری و اعتماد به نفس
استقلال و بی‌طرفی	دشمن‌شناسی
مردمی بودن	دوری از اختلافات
نظم و انضباط	کارآمدی
توجه به سلسله‌مراتب	استفاده از امکانات و ظرفیت‌ها
رأفت با دوست و سخت‌گیری بر دشمن	نگاه نقادانه
حفظ شئونات و ظواهر اسلامی	حرکت مبتنی بر علم و درایت
اتحاد و همدلی	همت، همراه با انگیزه خدمت
پرهیز از جاه و مقام‌طلبی	حضور مردمی (عزم ملی)
آموزش و تخصص	توکل به خدا
همت و پشتکار	خودباوری و اعتماد به نفس
نظارت	دشمن‌شناسی
	دوری از اختلافات

همچنین اعتقاد به معنی باور قلبی داشتن است و دین عبارت است از مجموعه‌ای از آموزه‌ها و گزاره‌هایی که از سوی خداوند در اختیار بشر قرار می‌گیرد. پیشوایان دین اسلام، دین را به ارکان و ویژگی‌هایش از جمله ایمان، تعین، قلبی بودن، معرفت داشتن، دوستی ورزیدن، اخلاق حسن، نور، عزت، طلب علم، مایه حیات و مانند این‌ها تفسیر نموده‌اند. در واقع این بُعد از ویژگی‌های فرماندهان، برمی‌گردد به ایمان و اعتقاد و رابطه‌شان با خدا، خداشناسی و خودشناسی ویژگی بارزی که فرماندهان در آن مشترک بودند قربتاً الی الله و برای خدا کار کردن بود و در واقع هیچ‌گونه منفعت شخصی در کار نداشتند و هیچ‌گونه کاری برای خود نمی‌کردند و فقط خالص و برای خدا کار می‌کردند.

۳-۱. مدل یابی معادله ساختاری^۱

مدل یابی معادله ساختاری یک تکنیک تحلیل چند متغیری بسیار کلی و نیرومند از خانواده رگرسیون چند متغیری و به بیان دقیق تر بسط مدل خطی عمومی^۲ است که به پژوهشگر امکان می دهد مجموعه ای از معادلات رگرسیون را به گونه هم زمان مورد آزمون قرار دهد. مدل یابی معادله ساختاری، روش های تحلیل عاملی، همبستگی کانونی و رگرسیون چند متغیری را با یکدیگر ترکیب می کند.

یکی از قوی ترین و مناسب ترین روش های تجزیه و تحلیل در تحقیقات علوم رفتاری و اجتماعی، تجزیه و تحلیل چند متغیره است. زیرا ماهیت این گونه موضوعات چند متغیره بوده و نمی توان آن ها را با شیوه دو متغیری (که هر بار یک متغیر مستقل با یک متغیر وابسته در نظر گرفته می شود) حل نمود. تجزیه و تحلیل چند متغیره به یک سری روش های تجزیه و تحلیل اطلاق می شود که ویژگی اصلی آن ها تجزیه و تحلیل هم زمان متغیر مستقل و متغیر وابسته است. مدل یابی معادله ساختاری یک رویکرد جامع برای آزمون فرضیه هایی درباره روابط متغیرهای آشکار (مشاهده شده) و پنهان (نهفته یا مکنون) است که گاه تحلیل ساختاری کوواریانس، مدل یابی علی و گاه نیز لیزرل^۳ نامیده شده است؛ اما اصطلاح غالب در این روزها، مدل یابی معادله ساختاری یا به گونه خلاصه SEM است (حجتی، فائزه، ۱۳۹۵).

۴. روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ هدف در زمره تحقیقات توسعه ای - کاربردی دسته بندی می گردد. این پژوهش به این دلیل کاربردی است که یافته های آن مدل های را ارائه می کند که می تواند با تحلیل و با تبیین ارتباط بین مؤلفه ها و با اجرایی کردن آن به حل مشکلات فراروی نظام مدیریتی کشور کمک کند و توسعه ای است زیرا با واکاوی و مطالعه مبانی، اصول، رویکردها و الزامات مدیریت جهادی، به تولید ادبیات در این زمینه کمک خواهد نمود و به غنای مبانی

1. Structural equation modeling: SEM

2. General linear model

3. LISREL

تئوریک و نظری منجر خواهد شد. قلمرو مکانی این پژوهش، کشور ایران به‌ویژه مناطق جنگی است و از لحاظ موضوعی در چهارچوب رشته مدیریت مورد بررسی قرار می‌گیرد. محدوده زمانی این پژوهش از شهریورماه ۱۳۵۹ تا مردادماه سال ۱۳۶۷ پایان جنگ و همچنین قلمرو زمانی تحقیق از نظر اجرا از سال ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ است.

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل از روش فرا ترکیب با بررسی کتابخانه‌ای و با ابزار فیش‌برداری و از محتوای مصاحبه‌ها، داده‌ها انتخاب شد و برای استخراج مضامین (فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه) بُعد اعتقادی مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان دوران دفاع مقدس با کمک نرم‌افزار MAXQDA نسخه ۲۴، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها تنظیم شد و بر این اساس پرسش‌نامه نهایی محقق ساخته تهیه گردید که اعتبار سنجی آن از طریق محاسبه ضریب لاوشه CVR و محاسبه آلفای کرون باخ با ضریب ۰/۹۲۲ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل یافته‌های کمی از مدل یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ و تحلیل آماری آن با استفاده از تحلیل نتایج SEM انجام شد. در ضمن در برخی موارد از ابزار هوش مصنوعی GPT4-1 نیز برای تحلیل‌ها استفاده شده است. جامعه آماری در این پژوهش از دو دسته کلی تشکیل شده است؛ جامعه اسنادی: شامل کلیه اسناد و مدارک قابل دستیابی مرتبط با موضوع پژوهش و جامعه خبرگی: شامل فرماندهان، خبرگان و کارشناسان دارای ویژگی‌های مرتبط با مدیریت جهادی. روش نمونه‌گیری جامعه آماری از روش غیر تصادفی هدفمند تا رسیدن به اشباع نظری است. این تعداد به ۲۰ نفر رسیدند، حجم نمونه برای توزیع پرسش‌نامه نهایی با توجه به آمار فرماندهان و مدیران هم‌تراز در دوران دفاع مقدس با استفاده از جدول مورگان حجم نمونه ۱۰۸ نفر محاسبه شد. جهت گردآوری اطلاعات مورد نیاز در بخش کیفی به‌صورت بررسی کتابخانه‌ای، مصاحبه، تجربه و خاطره‌گویی صاحب‌نظران مدیریت جهادی دوران دفاع مقدس و در بخش کمی به‌صورت میدانی با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته انجام گرفت. برای دستیابی به مضامین (ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های) مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان سپاه پاسداران دوران دفاع مقدس، ابتدا منابع موجود از جمله کتاب‌ها، مقالات علمی معتبر در نشریات تخصصی

و پژوهش‌های انجام شده پیرامون موضوع، مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. در مرحله مصاحبه پژوهشگر با ۲۰ نفر از افراد صاحب‌نظر و خبره در حوزه مدیریت جهادی مصاحبه انجام داده و اطمینان حاصل کرد که ادامه مصاحبه‌ها، چیز تازه‌ای به داده‌های او نمی‌افزاید. این مصاحبه‌ها که شامل چند سؤال کلی به‌عنوان راهنما و چهارچوب اولیه مصاحبه مرتبط با حوزه مدیریت جهادی بود، شروع شد و در حین مصاحبه از پاسخ مصاحبه‌شونده، سؤال‌های بعدی طراحی شد و در جریان مصاحبه توسعه یافت. در مصاحبه‌ها زمان مصاحبه، بر اساس وقت داده شده از سوی مصاحبه‌شوندگان و موقعیت آن‌ها از نیم ساعت تا یک ساعت متغیر بود و سؤال‌های اولیه مصاحبه به شرح جدول شماره (۱) زیر ارائه شده است.

جدول ۱: پرسش‌های مصاحبه

۱	لطفاً خود را معرفی نمایید و در صورت امکان اطلاعاتی از مسئولیت، درجه، عضویت در هیئت‌علمی، تحصیلات، سابقه جبهه، نوع ایثارگری و سنتان ارائه بفرمائید؟
۲	تعریف شما از مدیریت جهادی چیست؟
۳	آیا فرماندهی و مدیریت فرماندهان سپاه پاسداران دوران دفاع مقدس را از نوع مدیریت جهادی می‌دانید؟
۴	به نظر شما ابعاد تشکیل دهنده مدیریت جهادی کدامند؟
۵	مدیریت جهادی دارای چه مؤلفه‌هایی است؟
۶	شاخص‌هایی که مدیریت جهادی را تشکیل می‌دهند کدامند؟
۷	ویژگی‌های بارز فرماندهان در نوع مدیریت و فرماندهی را مصادقی بیان فرمایید؟
۸	نوع فرماندهی و مدیریت آنان تا چه حد به شرایط و موقعیت‌های مختلف بستگی داشت؟

ویژگی‌های فرماندهان و خبرگان و فرهیختگان دسته اول از لحاظ درجه، مسئولیت، میزان تحصیلات، عضویت هیئت‌علمی، ایثارگری، سابقه جبهه و سن به شرح جدول (۲) زیر است.

جدول ۲: فراوانی ویژگی‌های فرماندهان و خبرگان

متغیرها	فراوانی	درصد
فرمانده	۹	۴۵
مدیر هم‌تراز	۹	۴۵
خبره صاحب‌نظر	۲	۱۰

متغیرها	فراوانی	درصد
درجه	سرتیپ	۷
	سرتیپ ۲	۶
	افسر ارشد	۵
	غیرنظامی	۲
عضویت	هیئت علمی	۱۸
	غیر هیئت علمی	۲
ایثارگری	جانباز	۱۵
	غیر جانباز	۴
	آزاده	۱
تحصیلات	دکتری	۱۹
	کارشناس ارشد	۱
	کارشناس	۰
سابقه جبهه	۶ تا ۸ سال	۹
	۳ تا ۵ سال	۷
	۱ تا ۲ سال	۲
	کمتر از یک سال	۰
	فاقد جبهه	۲
سن	بالای ۶۵ سال	۸
	۶۰ تا ۶۵ سال	۹
	۵۰ تا ۶۰ سال	۲
	کمتر از ۵۰ سال	۱

❖ اعتبار سنجی (روایی و پایایی) ابزار گردآوری اطلاعات

روایی و پایایی برای اطمینان از کیفیت ابزار سنجش پژوهش است. برای روایی سؤال‌های مصاحبه و پرسش‌نامه از روش‌های خبرگی با ارائه سؤال‌ها به ۲۰ نفر صاحب‌نظران خبره در موضوع پژوهش از جمله فرماندهان، مدیران هم‌تراز و اعضای هیئت علمی پژوهشگاه دفاع مقدس استفاده شد. در گام بعدی از محاسبه ضریب توافق کاپا کوهن برای پایایی استفاده شد. که ضریب حاصل از آن برابر ۰/۸۵۲ است.

همچنین در بخش کمی پس از تنظیم پرسش‌نامه از طریق ضریب لاوشه (CVR) گویه‌های پرسش‌نامه محاسبه شد و گویه‌هایی که کمتر از ۰/۴۲ بودند حذف شدند و در نهایت ۴ بُعد (مضامین فراگیر) و ۹ مؤلفه (مضامین سازمان‌دهنده) و ۱۰۲ شاخص (مضامین پایه) به دست آمد، سپس پرسش‌نامه نهایی تنظیم شد و برای اعتبار سنجی آن از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ انجام گرفت، این مهم با نرم‌افزار SPSS ورژن ۲۶ به دست آمد. ضریب آلفای کرونباخ شاخص‌ها برابر ۰/۹۲۲ گردید.

۵. تحقیق و تجزیه و تحلیل آن‌ها

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش به دو صورت انجام گرفت ابتدا داده‌هایی که از بررسی ادبیات تحقیق، از بررسی کتابخانه‌ای حاصل شده بود، از طریق روش فراترکیب بررسی شد و داده‌های حاصل از مصاحبه از طریق تحلیل مضمون بررسی گردیدند. سپس از طریق نظام مقولات، داده‌ها دسته‌بندی و طبقه‌بندی شدند و با استفاده از نظام مقوله‌بندی کدگذاری صورت گرفت. به‌عنوان نمونه، پس از بررسی کتابخانه‌ای و مصاحبه با ۲۰ نفر از صاحب‌نظران و فرماندهان دوران دفاع مقدس، مستندات حاصل در چندین نوبت مطالعه و سه‌گام کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شد. در جداول شماره (۶، ۷، ۸) بخشی از فرایند کار نشان داده شده است.

گام نخست: استخراج کدهای باز از متن مصاحبه

جدول ۶: نمونه ساخت کدهای باز

منبع	کدهای باز	جملات مستخرج
قرآن کریم سوره توبه آیه ۱۱۹	ایمان به خدا و روز قیامت و جهاد در راه خدا	آیا آبرسانی به حاجیان و تعمیر مسجدالحرام را همانند عمل کسی قرار داده‌اید که به خدا و روز قیامت ایمان آورده و در راه خدا جهاد کرده است
قرآن کریم سوره توبه آیه ۱۱۱	معامله با خدا، رضایت خداوند و شهادت‌طلبی	در حقیقت خدا از مؤمنان جان و مالشان را به بهای این‌که بهشت برای آنان باشد خریده است همان کسانی که در راه خدا می‌جنگند و می‌کشند و کشته می‌شوند

منبع	کدهای باز	جملات مستخرج
قرآن کریم سوره توبه آیه ۱۱۱	حق بودن وعده خداوند وفای به عهد از سوی خداوند، شادمان از معامله با خدا و جویای رستگاری بزرگ	این به عنوان وعده حقی در تورات و انجیل و قرآن بر عهده اوست و چه کسی از خدا به عهد خویش وفادارتر است. پس به این معامله‌ای که با او کرده‌اید شادمان باشید و این همان رستگاری بزرگ است
نهج البلاغه خطبه ۱۷۶	انس با قرآن، تقرب به خداوند و بی‌نیازی از خلق خدا	به وسیله قرآن خواسته‌های خود را از خدا بخواهید و با دوستی قرآن به خدا روی آورید و به وسیله قرآن از خلق خدا چیزی نخواهید زیرا وسیله‌ای برای تقرب بندگان خدا بهتر از قرآن وجود ندارد
(امام خمینی (ره)؛ ۱۵ خرداد ۱۳۵۹)	ایمان و تقوا	اگر ارتش ما، که امید یک ملت است، به ادب اسلامی درآیند، امکان ندارد که یک هجومی بر آنها بشود، متزلزل بشوند؛ برای اینکه متزلزل مال آن است که ایمان ندارد. اینکه ایمان دارد متزلزل نیست.
بیانات حضرت آقا در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش. ۹۴/۱۱/۱۹	دشمن‌شناسی	هم دشمن را باید شناخت، هم دشمنی‌های او را باید شناخت،
بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، در شروع درس خارج فقه در تاریخ ۱۳۷۳/۶/۲۰	نگاه، احساس، روحیه، حرکت جهادی، مبتنی بر علم و درایت و مبنای نظام ارزشی	فرا گرد به کارگیری منابع مادی و انسانی با نگاه، احساس، روحیه و حرکت جهادی با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت بر مبنای نظام ارزشی اسلامی

گام دوم: ساخت مفاهیم (کدگذاری محوری) از کدهای باز

جدول ۷: نمونه ساخت مفاهیم از کدهای باز

مفاهیم	کدهای باز
خدامحوری	ایمان به خدا و روز قیامت و جهاد در راه خدا، ایمان به خدا، کارهای شایسته، معامله با خدا، رضایت خداوند و شهادت طلبی، ترس از خداوند، توکل بر خدا، حق بودن وعده خداوند وفای به عهد از سوی خداوند، شادمان از معامله با خدا و جویای رستگاری بزرگ تزکیه نفس، انس با قرآن، تقرب به خداوند و بی‌نیازی از خلق
ولایت مداری	خاشع در برابر خدا، تدبیر و خودباوری، توحید و استقامت در راه خدا، ابتلای الهی به آزمایش‌ها و شایسته‌سالاری، جهاد و پیکار در راه خدا و استواری و شجاعت قاطعیت، یاری حق علل پیروزی، اطاعت از ولی خدا و تبری و تولی، مطیع و ولایت مدار

گام سوم: ساخت مقوله نهایی (کدگذاری انتخابی) از مفاهیم

جدول ۸: نمونه ساخت مقوله نهایی از مفاهیم

مفاهیم	مقوله نهایی
دین‌مداری ولایت مداری	اعتقادی

جدول (۹) که حاصل کدگذاری سه مرحله‌ای از روش فرا ترکیب و تحلیل مضمون (تم) بررسی مطالعات پیشین و اسناد و مدارک و مصاحبه‌ها است، مؤلفه‌ها و شاخص‌های بُعد اعتقادی را ارائه می‌دهد.

جدول ۹: مؤلفه‌ها و شاخص‌های بُعد اعتقادی

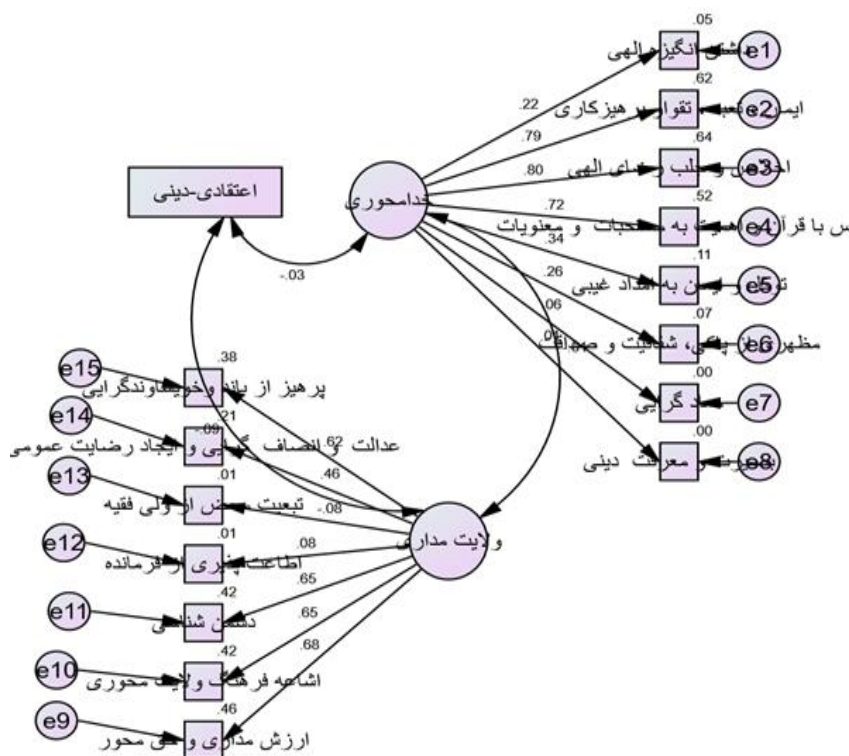
ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
اعتقادی	خدامحوری	داشتن انگیزه الهی	ولایت محوری	ارزش‌مداری و حق محور
		ایمان، تعبد، تقوا و پرهیزکاری		اشاعه فرهنگ ولایت محوری
		اخلاص و جلب رضای الهی		دشمن‌شناسی

ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
		انس با قرآن و اهمیت به مستحبات و معنویات		اطاعت‌پذیری از فرمانده
		توکل و ایمان به امداد غیبی		تبعیت محض از ولی فقیه
		مظهري از پاکی، شفافیت و صداقت		عدالت و انصاف گرایی و ایجاد رضایت عمومی
		معاد گرایی		پرهیز از باند و خویشاوندگرایی
		بصیرت و معرفت دینی		

۶. آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای نوع توزیع داده‌ها

آزمون (K-S) داده‌ها را با یک توزیع شناخته شده مقایسه می‌کند. این آزمون از نوع ناپارامتریک بوده و نشان می‌دهد که آیا توزیع داده‌های شما به‌طور نرمال توزیع شده‌اند یا خیر. برابر نتایج آزمون داده‌ها داری توزیع نرمال نبوده و باید از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده کرد. معناداری آماری، اگر معناداری کمتر از ۰,۰۵ باشد، فرض صفر (فرض نرمال بودن داده‌ها) رد می‌شود. این آزمون با استفاده از نرم‌افزار spss ورژن ۲۰۲۶ انجام گرفته است.

بر اساس یافته‌ها، مدل معادلات ساختاری بعد اعتقادی مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان دوران دفاع مقدس در این پژوهش به‌صورت زیر است.

این نمودار مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) است که روابط بین متغیرهای مختلف را نشان می‌دهد. در اینجا تحلیلی از نمودار ارائه می‌شود:

متغیرهای پنهان (بیضی‌ها): خدامحوری و ولایت مداری، این‌ها مفاهیمی هستند که به‌طور مستقیم اندازه‌گیری نمی‌شوند، بلکه از متغیرهای مشاهده شده (مربع‌ها) استنباط می‌شوند.

متغیرهای مشاهده شده (مربع‌ها): این‌ها متغیرهایی هستند که می‌توان آن‌ها را مستقیماً اندازه‌گیری کرد. آن‌ها به متغیرهای پنهان مرتبط هستند.

❖ روابط بین متغیرها

خدامحوری: این متغیر به‌طور بالقوه بر چندین متغیر دیگر تأثیر می‌گذارد. با ولایت مداری ارتباط مثبت دارد.

ولایت مداری: این متغیر بر چندین متغیر مشاهده شده تأثیر می‌گذارد.

اهمیت و تفسیر: این نمودار نشان می‌دهد که چگونه عوامل مختلف به هم مرتبط هستند. به نظر می‌رسد خدامحوری نقش مهمی در شکل‌دهی به ولایت مداری دارد. متغیرهای مشاهده‌شده نشان می‌دهند که چه جنبه‌هایی از این مفاهیم اندازه‌گیری می‌شوند. به‌طور کلی، این نمودار یک چهارچوب مفهومی را برای درک روابط پیچیده بین عوامل مختلف در یک سیستم خاص ارائه می‌دهد.

مقدار χ^2 دو برای مدل پیش‌فرض برابر با ۱۶۵/۷۵۳ است. این مقدار نشان‌دهنده تفاوت بین ماتریس کوواریانس نمونه و ماتریس کوواریانس تخمینی مدل است. هرچه این مقدار کمتر باشد، این مقادیر نشان‌دهنده برازش خوب مدل است. از همین رو برازش مدل بهتر است.

درجه آزادی^۲ مدل پیش‌فرض ۱۰۲ است. این مقدار نشان‌دهنده تعداد پارامترهای آزاد در مدل است. نسبت CMIN به درجه آزادی (DF) برای مدل استقلال برابر با ۳/۴۰۹ است. و مدل ترسیم شده ۱/۶۲۵ است، به‌طور کلی، مقدار کمتر از ۵ نشان‌دهنده برازش خوب مدل است، این مقادیر نشان‌دهنده برازش خوب است.

۷. نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان می‌دهد مقوله مدیریت جهادی، نمودی عینی و زنده در جامعه ایران اسلامی داشته که فرماندهان دفاع مقدس، مصداق بارز آن هستند. مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، در نام‌گذاری سال ۱۳۹۳ بحث مدیریت جهادی را مطرح و راه‌حل برون‌رفت از مشکلات ناشی از خباثت‌های استکبار جهانی، را مدیریت جهادی معرفی کردند؛ از آنجاکه پایه و اساس مدیریت جهادی ارزش‌های اسلامی است و برخلاف ارزش‌های غربی یا مکاتب دیگر که آن ارزش‌ها نسبی و ابزاری هستند در نظام اسلامی ارزش‌ها مطلق بوده و شرایط و موقعیت‌ها تأثیری بر چگونگی عمل به آن‌ها ندارند، از این جهت شاخص‌هایی مانند

1. Chi-Square(CMIN)

2. DF (Degrees of Freedom)

قرب الهی، ایمان، توکل و مانند این‌ها برای یک مدیر جهادی در اولویت قرار دارند، البته باید متذکر شویم که همه شاخص‌ها شاید در یک مدیر جهادی یافت نشود و شدت ضعف داشته باشد؛ اما مهم‌ترین آن‌ها در یک مدیر جهادی باید مشاهده گردد، مدیر جهادی در صورتی می‌تواند یک مدیریت جهادی را در عمل به ظهور برساند که اعتقاد راسخ به این شاخص‌ها داشته باشد و قلباً به آن‌ها اعتقاد داشته باشد و به تواند آن‌ها را در عمل پیاده نماید.

در این تحقیق ضمن بهره‌برداری از منابع مرتبط، قرآن کریم، نهج‌البلاغه، بیانات، فرمایشات، تدابیر و اوامر امامین انقلاب و همچنین از پیشینه تحقیقات اعم از مقالات، کتاب و رساله و پایان‌نامه و مصاحبه با فرماندهان و خبرگان دفاع مقدس و بهره‌گیری از نظام مقولات مضامین شناسایی گردید. این مضامین عبارتند از، مضمون فراگیر با عنوان اعتقادی دارای دو سازمان‌دهنده (خدامحوری و ولایت‌مداری) و با ۱۵ مضمون پایه که در متن و جداول مربوطه در یافته‌های تحقیق به آن‌ها اشاره شده است. پس از به دست آوردن مضامین برای مدیریت جهادی با استفاده از نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ مدل معادلات ساختاری بُعد اعتقادی مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان سپاه پاسداران دوران دفاع مقدس ترسیم و تبیین گردید. از آنجاکه هدف اصلی این تحقیق بررسی تأثیر متغیرهای بُعد اعتقادی مدیریت جهادی مبتنی بر تجربیات فرماندهان سپاه پاسداران دوران دفاع مقدس از طریق مدلیابی معادلات ساختاری است؛ با انجام یک بررسی محیطی و شناسایی مضامین (فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه) مدل مورد نظر ترسیم و سنجش شد و بر اساس یافته‌های پژوهش، ضرایب حاصل در مدل معادلات ساختاری حاکی از این است که متغیرهای بُعد اعتقادی تأثیر مثبت بر مدیریت جهادی دارند، خدامحوری و ولایت‌مداری، این دو مفهوم، هسته اصلی مدل را تشکیل می‌دهند و به عنوان ارزش‌های بنیادین، جهت‌گیری کلی مدل را تعیین می‌کنند. ارزش‌های بنیادین (خدامحوری و ولایت‌مداری) باید در ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری مدیران جهادی تجلی یابند. به عبارت دیگر، مدیران جهادی باید به این ارزش‌ها اعتقاد داشته باشند و در عمل نیز آن‌ها را رعایت کنند.

ولایت مداری: این متغیر با بیشترین متغیرها دارای رابطه معنادار و قوی (مثبت) است. خدامحوری: این متغیر با بیشترین متغیرها دارای رابطه بوده و در شکل‌دهی ولایت‌مداری نقش اساسی و معناداری دارد. نتایج نشان داد که فرماندهان در بُعد اعتقادی عملکرد عالی داشته‌اند. بُعد اعتقادی دینی به عنوان مهم‌ترین بعد، بیشترین تأثیر را در مدیریت جهادی دارد. در این راستا یک مدیر جهادی باید همه استعداد و قوای خود را از جمله قوه درک و بصیرت، عاقبت‌اندیشی و مسئولیت‌پذیری، تخصص و مانند این‌ها را به کار گرفته و همراه با کلیه خصوصیات دینی خود از جمله ایمان، خدامحوری، معادگرایی و ولایت‌مداری (اطاعت از خداوند و ولی امر و رعایت سلسله‌مراتب فرماندهی و مدیریت)، همت در اجرا و اشاعه شعائر دینی و غیره زمینه‌ها و بسترهایی را در سازمان خود به وجود آورده و مستقر سازد که به تحقق هدف والای مدیریت جهادی کمک کند. در پایان پیشنهادهایی برای اجرایی‌شدن و تحقیقات آینده ارائه می‌شود. برای به‌کارگیری یافته‌های تحقیقات علمی در میدان عمل، ضروری است تا مسئولین مرتبط در امور مدیریت در کشور، نسبت به شناخت و به‌کارگیری یافته‌های علمی در حوزه مدیریت جهادی که منجر به دانش علمی شده است، اهتمام ویژه‌ای داشته باشند. در مدیریت منابع انسانی، می‌توان در فرایندهای مختلف منابع انسانی مثل جذب، بهسازی و آموزش، ارتقاء، انتصاب و نگهداری از این یافته‌ها استفاده نمود. طراحی الگوهای مدیریت جهادی در ابعاد مختلف اعم از جهاد فرهنگی، جهاد اقتصادی، جهاد سیاسی، جهاد علمی و غیره مؤثر خواهد بود. با اجرایی کردن مدیریت جهادی که با فرهنگ جامعه ایران اسلامی مطابقت دارد می‌توان به اهداف ارزشی مورد نظر جمهوری اسلامی ایران در همه سطوح مدیریتی دست یافت. اهتمام جهت انجام تحقیقات اصولی و کاربردی در زمینه‌های مدیریت جهادی در حوزه و دانشگاه. بازنگری و مهندسی مجدد سازمان‌ها اعم از کشوری و لشکری بر مبنای اصول مدیریت جهادی. توسعه و عمق‌بخشی به رشته‌های مدیریت جهادی در مراکز علمی و آموزشی جهت تربیت منابع انسانی با روحیه جهادی.

فهرست منابع

- ابراهیم پور، محسن (۱۳۸۶)، *نگرشی نهادی- هنجاری به جهاد سازندگی*، مجموعه مقالات همایش فرهنگ جهادی، صفحه ۲۶۱-۳۱۱.
- ابراهیمی فر، عبدالجواد (۱۳۸۶)، *مبانی اعتقادی فرهنگ و مدیریت جهادی*، مجموعه مقالات اولین همایش ملی فرهنگ و مدیریت جهادی، تهران: نشر آموزش کشاورزی - دفتر خدمات تکنولوژی آموزشی.
- احمدیان، علی اکبر (۱۳۹۳)، *مدل سازی مدیریت جهادی*، مجله سیاست دفاعی سال بیست و دوم، شماره ۸۷.
- استراس آنسلم؛ کوربین، جولیت (۱۳۹۳)، *اصول روش تحقیق کیفی: نظریه مبنایی، رویه ها و شیوه ها*، ترجمه بیوک محمدی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- اسحاقی، سید حسین (۱۳۹۳)، *مؤلفه های مدیریت جهادی*، قم، مرکز نشر هاجر
- اصلی پور، حسین (۱۳۹۶)، *تبیین ابعاد و مؤلفه های الگوی مدیریت جهادی مبتنی بر رویکرد نظریه داده بنیاد*، فصلنامه پژوهش های مدیریت انتظامی، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۶
- افتخاری، اصغر؛ زرگزاده، محمدعلی؛ شمشیری، مهدی (۱۳۹۷)، *مؤلفه های مدیریت جهادی در بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی)*، فصلنامه مدیریت نظامی، سال ۱۸، شماره ۲، صص ۸۷-۵۳.
- امام خامنه ای (مدظله العالی)، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در: www.Khamenei.ir
- امام خمینی (ره)، *صحیفه نور*، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- ایروانی، محمدجواد؛ شیخی، عبدالمجید (۱۳۸۶)، *مقایسه دو سامانه نهادی و سنتی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی فرهنگ و مدیریت جهادی*، تهران: نشر آموزش کشاورزی، دفتر خدمات تکنولوژی آموزشی.
- ترابی و همکاران، (۱۴۰۰)، *ارائه الگوی ویژگی های مدیریت جهادی در فرماندهان هشت سال دفاع مقدس*، پژوهشی مبتنی بر بیانات حضرت امام خمینی و امام خامنه ای. فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، دوره ۷، شماره ۳.
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۷۷)، *مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی*، تهران، انتشارات سمت.

- حجازی فر، سعید (۱۳۹۴)، *چیستی و مؤلفه‌های مدیریت جهادی*، مدیریت اسلامی، تهران، فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت اسلامی سال ۲۳، شماره ۳ پاییز
- دانایی فرد و همکاران (۱۳۸۷)، *تئوری رهبری اثربخش از دیدگاه امام علی (ع) استراتژی تئوری داده بنیاد متنی*، نشر مطالعات انقلاب اسلامی، پاییز.
- دانیپورت، تامس و لارنس، پروساک (۱۹۸۹)، *مدیریت دانش*، ترجمه حسین رحمان سرشت، نشر سایکو.
- دانشگاه عالی دفاع ملی (۱۳۹۵)، *الگوی راهبردی مدیریت جهادی؛ مبانی، اصول، رویکردها و الزامات*، مطالعه گروهی.
- دانشگاه عالی دفاع ملی (۱۳۹۶)، *الگوی راهبردی اقتدار ملی بر پایه فرهنگ، اقتصاد و علم با تأکید بر مدیریت جهادی*، مطالعه گروهی.
- دلاور، علی (۱۳۸۳)، *مبانی نظری و عملی پژوهش*، تهران، انتشارات رشد.
- رضائیان، علی (۱۳۷۷)، *اصول مدیریت*، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، چاپ نهم.
- علی شیر، محمد مهدی؛ روح‌الله، تولایی؛ مجتبی، بیدی (۱۳۹۵)، *اصول حاکم بر مدیریت جهادی: تحلیلی کیفی از تجربه مدیریت جهادی در کشور*، چشم‌انداز مدیریت دولتی، شماره ۲۸، صص ۱۰۹-۸۹.
- قرآن کریم و نهج‌البلاغه حضرت امیرالمؤمنین (ع)
- لطیفی و همکاران (۱۳۹۳)، *پژوهشی پدیدارشناسانه برای فهم جوهره مدیریت جهادی*، فصلنامه راهبرد فرهنگ، شماره ۲۸، زمستان ۱۳۹۳
- الماسی، محسن (۱۳۸۶)، *آسیب‌شناسی و ارزیابی فرهنگ و مدیریت جهادی*، مجموعه مقالات اولین همایش ملی فرهنگ و مدیریت جهادی، تهران: نشر آموزش کشاورزی، دفتر خدمات تکنولوژی آموزشی.
- مرادی دادخواه، حسن (۱۳۹۶)، *ارائه الگوی راهبردی حوزه مدیریت جهادی از طریق تدوین تجارب نظام جمهوری اسلامی ایران بر اساس گفتمان ولایت فقیه و قانون اساسی*، رساله دکتری، دانشگاه عالی دفاع ملی.

- مظلوم و همکاران (۱۴۰۱)، بررسی تأثیر ابعاد مدیریت جهادی با رویکرد معیارهای اسلامی بر اثربخشی سازمان (مطالعه موردی شرکت پخش فراورده‌های نفتی کرمان)، فصلنامه مطالعات راهبردی در صنعت نفت و انرژی.
- هولستی، آل. آر (۱۳۷۳)، تحلیل محتوا در علوم اجتماعی و انسانی، ترجمه نادر سالار زاده امیری، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.

References

- Van Getel Nicolete and Teelken Christine (2006) «Neo institutional perspective on public management reform» International management t. 99-109.
- Drucker, P. (1993). Post-Capitalist Society. New York: Harper Collins. Nonaka, I kujiro. 1994. A
- Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creaton. Organizaton Science, vol. 5, no.1: 14-37
- Strauss.A, J.Corbin (1992). Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Develop
- ing Grounded Theory, California: Sage Publications, Inc.
- Nonaka and Takeuchi. H. (1995). The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation? Oxford University Press.